

**ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ім. М. І. ПИРОГОВА**

Кафедра українознавства

ВИВЧАЄМО ГРАМАТИКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Частини мови

Вінниця – 2011

Затверджено

Центральним методичним комітетом ВНМУ ім. М.І.Пирогова
Протокол №   від «   »   2011 р.

Укладачі: к.ф.н. Г.П. Краєвська, викл. О.М. Дудник, викл. Н.С. Крижанівська

Рецензенти: к. пед. н., доц. кафедри українознавства ВНМУ ім. М.І.Пирогова
М.І. Лісовий;
к. ф. н., доц. кафедри загального мовознавства та української
мови ВДПУ ім. Михайла Коцюбинського А.В. Костюк.

Редакційно-видавнича група:

відповідальний редактор
заст. відпов. редактора

редактор
секретар

- проф. Ю.І.Гумінський
- проф. В.С.Тарасюк
- ст. науковий співробітник,
к. психолог. наук. Н.Д. Корольова
- викл. Ю.В. Кукуруза
- викл. Л.Ф. Слободянюк

Навчальний посібник адресований студентам-іноземцям II курсу, що навчаються англійською мовою. Завдання посібника спрямовані на повторення та систематизацію вивченого за частинами мови. Звертається увага на відмінювання іменників, прикметників, займенників, числівників; докладно описані часові та видові особливості дієслів, система дієвідмінювання; охарактеризовано прислівник, його види, способи творення; а також розглянуто найчастотніші випадки вживання прийменників.

Таким чином, основна мета даного посібника – виробити і закріпити у студентів навички граматично правильного використання мовного матеріалу в процесі говоріння та на письмі.

Посібник може використовуватись як під час аудиторних робіт, так і для самостійного опрацювання.

ЗМІСТ

Тема 1. Іменник.....	4
Тема 2. Прикметник.....	13
Тема 3. Займенник.....	21
Тема 4. Числівник.....	25
Тема 5. Дієслово.....	30
Тема 6. Прислівник.....	38
Тема 7. Прийменник.....	40

Відмінювання іменників чоловічого роду

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>хто?</i> <i>що?</i>	<i>кого?</i> <i>чого?</i>	<i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>У/в - на</i> <i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>кого?</i> <i>що?</i>	<i>ким?</i> <i>чим?</i>
☐ магазин студент	-у / -а магазину студента	-у (-ові) магазину студенту	-і (-ові) у магазині на студентові	що? = Н.в. -а студента	-ом магазином студентом
☐ після ж, ч, ш, щ доц викладач	-у / -а дощу викладача	-у (-еві) дощу викладача	-і (-еві) на дощі на викладачеві	що? = Н.в. -а викладача	-ем дощем викладачем
-й музей Андрій	-ю / -я музею Андрія	-ю (-еві) музею Андрію	-ї (-еві) у музеї на Андрієві	що? = Н.в. -я Андрія	-єм музеєм Андрієм
-ь дідусь + лікар !	-я дідуся лікаря	-ю (-еві) дідусю лікарю	-і (-еві) на дідусеві на лікарєві	-я дідуся лікаря що? = Н.в.	-ем дідусем лікарем
-о тато	-а тата	-у (-ові) тату	-у (-ові) на татові	-а тата	-ом татом
-а Микола	-и Миколи	-і Миколі	-і на Миколі	-у Миколу	-ою Миколою
-я Володя	-і Володі	-і Володі	-і на Володі	-ю Володю	-єю Володею

Н. в. Це студент Сергій.

Р. в. У студента Сергія
немає халата.

Д. в. Викладач поставив оцінку „5”
студенту Сергію.

М. в. На студентові Сергію
сьогодні гарний костюм.

З. в. Вона думає
про студента Сергія.

О. в. Він розмовляє
зі студентом Сергієм.

Це мій стілець.

У студентки немає стільця.

Стільцю потрібен ремонт.

На стільці лежить сумка.

Він бере стілець.

Під стільцем сидить кіт.

Завдання № 1. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Кого ви любите? (брат)
2. Про кого ви говорите? (герой)
3. Кого не було на святі? (Петро і Юра)
4. Хто гуляв у парку? (тато і син)
5. З ким ви познайомились? (викладач)
6. Кому ви подарували сувенір? (іноземець)
7. Чим ви їздите в університет? (трамвай)
8. Куди ви ходили вчора? (кінотеатр)

Завдання № 2. Замість крапок напишіть слова, що стоять праворуч, у потрібній формі.

1. ... любить свою роботу.		лікар
2. Він розповідає про ...		
3. Антон знає ...		
4. Це фото ...		
5. Я подзвонив ...		
6. Моя сестра познайомилась з ...		
1. На столі лежить		підручник
2. У ... багато цікавих текстів.		
3. Студент повинен приходити на заняття з		
4. У бібліотеці я взяв ... з анатомії.		
5. У неї немає		
6. Марта купила		
1. Ірина – хороший		перекладач
2. Денис працює		
3. ... потрібно відпочити.		
4. Іноземні гості чекають		
5. У банку є		
6. Скоро вона стане		

Завдання № 3. Допишіть закінчення.

1. Студент добре знає, як звати викладач... .
2. Іван читає журнал... .
3. У магазині немає олівц... .
4. Учора я написав листа брат... та друг... .
5. Мама купила м'яч... син... .
6. Вони розмовляли з товариш... .
7. Її батьки працюють у банк... .
8. Максим давно не бачив дядьк... Волод... .

Завдання № 4. Поставте питання до підкреслених слів.

1. Іван говорить з Віктором.
2. Микола подарував підручник другу.

3. Тато зустрів сина.
4. Учора вона гуляла з хлопцем.
5. Вони розмовляють про спорт.
6. На цій вулиці немає базару.
7. Сьогодні не буде дощу.
8. Він займається хокеєм.

Завдання № 5. Закінчіть речення необхідними за змістом словами.

1. Студенти пішли в ... .
2. Сергій купив ... .
3. Моя сестра приготувала ... .
4. На цій вулиці знаходиться ... .
5. Ми розмовляли з ... .
6. Я люблю ... .
7. Викладач перевіряє зошит ... .
8. Іноземні студенти живуть у ... .

Відмінювання іменників середнього роду

Н. в.	Р. в.	Д. в.	М. в.	З. в.	О. в.
<i>що?</i>	<i>чого?</i>	<i>чому?</i>	<i>У/в – на чому?</i>	<i>що?</i>	<i>чим?</i>
–о місто	–а міста	–у місту	–і у місті	= Н.в.	–ом містом
–е місце	–я місця	–ю місцю	–і на місці	= Н.в.	–ем місцем
–я завдання	–я завдання	–ю завданню	–і у завданні	= Н.в.	–ям завданням

Н. в. Це молоко.

Р. в. У кіоску немає молока.

Д. в. Цьому молоку вже тиждень.

М. в. У молоці є мед. (*к → ц*)

З. в. Він купує молоко.

О. в. Вона п'є каву з молоком.

Завдання № 6. Поставте запитання до підкреслених слів.

1. Після тексту немає завдання.
2. На стіні висить фото.
3. Він любить пити каву з молоком.
4. Влітку наша сім'я поїде на море.
5. На вікні гарні квіти.
6. Моя бабуся і дідусь живуть у селі.
7. Увечері вони часто гуляють містом.
8. Студент не зрозумів цього слова.

Завдання № 7. Доповніть речення необхідними за змістом словами:

сонце, море, масло, ім'я, місто, речення.

Поставте їх у правильну відмінкову форму.

1. Мені подобається моє ....
2. В магазині не було ... .
3. Я люблю відпочивати на ....
4. Вони завжди будуть пам'ятати це ... .
5. Сьогодні холодно і немає ... .
6. У ... є незрозумілі слова.

Завдання № 8. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Що росте за вікном? (дерево)
2. Куди поїхала бабуся? (місто)
3. У чому є нові букви? (слово)
4. Де він плаває? (море)
5. Від чого вони ховаються? (сонце)
6. Звідки приїхав тато? (село)
7. Чого немає у Олега? (пальто)
8. Про що вони розмовляють? (життя)

Відмінювання іменників жіночого роду

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>хто? що?</i>	<i>кого? чого?</i>	<i>кому? чому?</i>	<i>У/в - на кому? чому?</i>	<i>кого? що?</i>	<i>ким? чим?</i>
<i>-а мама</i>	<i>-и мами</i>	<i>-і мамі</i>	<i>-і на мамі</i>	<i>-у маму</i>	<i>-ою мамою</i>
<i>-а після ж, ч, ш, щ площа</i>	<i>-і площі</i>	<i>-і площі</i>	<i>-і на площі</i>	<i>-у площу</i>	<i>-єю площею</i>
<i>-я вулиця</i>	<i>-і вулиці</i>	<i>-і вулиці</i>	<i>-і на вулиці</i>	<i>-ю вулицю</i>	<i>-єю вулицею</i>
<i>-ія аудиторі я</i>	<i>-ії аудиторії</i>	<i>-ії аудиторії</i>	<i>-ії в аудиторії</i>	<i>-ію аудиторію</i>	<i>-ією аудиторією</i>
<i>-ь відповідь</i>	<i>-і відповіді</i>	<i>-і відповіді</i>	<i>-і у відповіді</i>	<i>-ь відповідь</i>	<i>-ю відповіддю</i>
<i>□ зустріч</i>	<i>-і зустрічі</i>	<i>-і зустрічі</i>	<i>-і на зустрічі</i>	<i>□ зустріч</i>	<i>-ю зустріччю</i>
<i>-я сім'я</i>	<i>-ї сім'ї</i>	<i>-ї сім'ї</i>	<i>-ї у сім'ї</i>	<i>-ю сім'ю</i>	<i>-єю сім'єю</i>

Н. в. Це її дочка <u>Таня</u> .	Зараз у нас <u>лекція</u> .
Р. в. Вдома немає <u>дочки Тані</u> .	Завтра не буде <u>лекції</u> з фізіології.
Д. в. Мама телефонує <u>дочці Тані</u> .	<u>Лекції</u> потрібно додати цікаві приклади.
М. в. На <u>дочці Тані</u> нове пальто.	Викладач <u>на лекції</u> .
З. в. Я добре знаю її <u>дочку Таню</u> .	Професор читає <u>лекцію</u> .
О. в. Тато розмовляє з <u>дочкою Танею</u> .	<u>Перед лекцією</u> була велика перерва.

Завдання № 9. Дайте відповіді на запитання, використовуючи слова праворуч.

Зразок: Кого бачить Ганна? – сестра Ганна бачить сестру.

1. Хто виступав на святі?	студентка Марія
2. Кого не було на лекції?	
3. Кому ми подарували квіти?	
4. Кого слухали діти?	
5. З ким розмовляли батьки?	
6. Про кого розповідав друг?	
1. Куди ходять студенти-медики?	лікарня
2. Де працюють лікарі?	
3. Що знаходиться на вулиці Пирогова?	
4. Чого немає у цьому селі?	
5. Про що вони розмовляють?	
6. Біля чого є аптека?	

Завдання № 10. Допишіть закінчення.

1. Я люблю свою бабус... . 2. Моя сестра пише ручк... . 3. Тетян... подобається Київ. 4. Сьогодні немає біолог... . 5. На сестр... гарна спідниця. 6. Я написав твір про батьківщин... . 7. На площ... зібралось багато студентів. 8. Це неправильна відповід... на питання.

Завдання № 11. Поставте питання до підкреслених слів.

- Улітку вони були на батьківщині.
- На парі не було Ганни.
- Марта подарувала книжку подрузі Юлі.
- Мама зустрічає доньку.
- Я гуляю з сестрою.
- Вони розповідають про артистку.
- На цій вулиці немає лікарні.
- Вона поїхала в Нігерію.

Завдання № 12. Доповніть речення необхідними за змістом словами.

- Вона читає ... .
- Він любить їсти картоплю зі ... .
- Вони навчаються у ... .
- Ізабель дуже сумує за ... .
- Ми ще не вивчали ... .

6. Онучка допомагає ... .

Слова: групі 83а, газету, бабусі, фізіології, сметаною, мамою.

Завдання № 13. Дайте відповіді на питання.

1. Де займаються студенти? (бібліотека)
2. Де познайомились друзі? (вулиця)
3. Кого любить дідусь? (онучка)
4. Кому часто телефонує Інна? (подруга Вікторія)
5. Звідки приїхав Ахмед? (Йорданія)
6. Чії фотографії дивиться Антон? (сестра Оля)
7. З ким працює лікар? (медсестра)
8. Де моляться мусульмани? (мечеть)

Відмінювання іменників у множині

<i>Множина від іменників чоловічого роду</i>					
<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>хто?</i> <i>що?</i>	<i>кого?</i> <i>чого?</i>	<i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>У/в – на</i> <i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>кого?</i> <i>що?</i>	<i>ким?</i> <i>чим?</i>
–и студенти –і після <i>ж, ч, ш, щ</i> доці	–ів студентів доців	–ам студентам доцям	–ах на студентах на доцях	–ів студентів що = Н.в. доці	–ами студентами доцями
–ї музеї	–їв музеїв	–ям музеям	–ях у музеях	= Н.в. хто = Р.в.	–ями музеями
–і дідусі + лікарі, друзі	–ів дідусів	–ям дідусям	–ях на дідусях	–ів дідусів що = Н.в.	–ями дідусями
<i>Множина від іменників середнього роду</i>					
–а міста	□ міст	–ам містам	–ах у містах	= Н.в.	–ами містами
–я місця	□ місць ! морів	–ям місцям	–ях на місцях	= Н.в.	–ями місцями
–я завдання	–ь завдань	–ям завданням	–ях у завданнях	= Н.в.	–ями завданнями

Н. в. Це студенти-іноземці.

У кімнатах є ліжка.

Р. в. У студентів-іноземців є викладачі.

Там немає ліжок.

Д. в. Пані Ганна пояснює граматику студентам-іноземцям.	Цим <u>ліжкам</u> уже 10 років.
М. в. На студентах-іноземцях сьогодні національний одяг.	На <u>ліжках</u> речі студентів.
З. в. Вони згадують <u>студентів-іноземців</u> .	Вони застеляють <u>ліжка</u> .
О. в. Ми їздили на екскурсію зі студентами-іноземцями.	<u>Між ліжками</u> стоїть стіл.

Завдання № 14. Провідмініайте подані іменники у множині.

Батьки, хлопці, ключі, закінчення, друзі, моря, села, трамваї.

Завдання № 15. Слова в дужках поставте у множину та у потрібну відмінкову форму.

1. Я люблю (батько).
2. Він любить їздити (поїзд).
3. У парку ми відпочивали з (товариш).
4. Ці студенти пропустили багато (заняття).
5. Вона запросила на свято (друг).
6. Я прочитав книжку про (море).
7. У Марти немає (олівець).
8. Директор перевіряє роботу (працівник).

Завдання № 16. Допишіть закінчення.

1. Тут працюють юрист... .
2. У студент... є підручник... .
3. Ми розмовляли з лікар...-хірург... .
4. Я вибираю подарунки своїм друз... .
5. У кімнаті багато вік... .
6. У кінотеатрі є декілька вільних міс... .
7. Незнайомі слова є у словник... .
8. Вони правильно відповідають на питанн... .

Завдання № 17. Поставте запитання до підкреслених слів.

1. Студенти-медики будуть лікарями.
2. Тато зустрів синів.
3. Учора ми гуляли з друзями.
4. У селах немає кінотеатрів.
5. Дівчата розмовляють про хлопців.
6. Вони часто їздять на моря.
7. Максим забув ключі вдома.
8. Улітку не носять пальт.

Завдання № 18. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Чий це речі? (хлопці)
2. У кого ви були в гостях? (друзі)

3. Кому тато дає поради? (сини)
4. Хто був у музеї? (студенти)
5. З ким ви зустрілись у лікарні? (лікарі)
6. Чого багато у підручнику? (завдання)
7. Чим вона займається? (танці)
8. Де вони живуть? (міста і села)

<i>Множина від іменників жіночого роду</i>					
<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>хто?</i> <i>що?</i>	<i>кого?</i> <i>чого?</i>	<i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>У/в – на</i> <i>кому?</i> <i>чому?</i>	<i>кого?</i> <i>що?</i>	<i>ким?</i> <i>чим?</i>
–и кімнати –і після <i>ж, ч, ш, щ</i> площі	□ кімнат площ ! речей	–ам кімнатам площам	–ах у кімнатах на площах	що = Н.в. хто = Р.в.	–ами кімнатами площами
–і вулиці	□ вулиць	–ям вулицям	–ях на вулицях	що = Н.в. хто = Р.в.	–ями вулицями
–і відповіді	–ей відповідей	–ям відповідям	–ях у відповідях	що = Н.в.	–ями відповідями
–ї аудиторії	–ій аудиторій	–іям аудиторіям	–ях в аудиторіях	що = Н.в. хто = Р.в.	–іями аудиторіями
–ї сім'ї	–ей сім'ей	–'ям сім'ям	–'ях у сім'ях	що = Н.в.	–'ями сім'ями

Н. в. На столах лежать книжки.
Р. в. У бібліотеці багато книжок.
Д. в. Цим книжкам 15 років.
М. в. У книжках багато цікавої і корисної інформації.
З. в. Я люблю читати книжки.
О. в. Тут його сумка з книжками.

Бабусі дивляться телевізор.
 У неї немає бабусь.
 Онуки допомагають бабусям.
 На бабусях чистий одяг.
 Я часто згадую бабусь.
 Вони скоро стануть бабусями.

Завдання № 19. Провідмініайте подані іменники у множині.

Дівчата, поліклініки, лікарні, лабораторії, медалі, сестри, жінки, речі.

Завдання № 20. Дайте відповіді на запитання, використовуючи слова праворуч.

1. Хто виступав на концерті?
2. Кого не було на лекції?
3. Кому потрібно навчатися?
4. Кого чекали діти?
5. З ким ви познайомилися?

студентки

6. У кого є українські підручники?

1. Що ви любите слухати?
2. Про що вони читають текст?
3. Чим цікавиться Ольга?
4. Що вам подобається?
5. Що співає бабуся?
6. У чому гарна музика?

пісні

1. Де зараз викладачі і магістри?
2. Що слухають студенти?
3. Про що вони говорять?
4. Чого вони не відвідують?
5. Куди йдуть подруги?
6. Звідки вони повертаються?

лекції

Завдання № 21. Слова в дужках поставте у множину та у потрібну відмінкову форму.

1. Я люблю (сестра).
2. Я часто згадую (подруга).
3. У театрі ми зустрілися з (акторка).
4. Друзі часто обідають у (піцерія).
5. Хлопці запросили (дівчина) на дискотеку.
6. Я читала статтю про політичні (партія).
7. Студенти-медики їдуть з (лікарня).
8. На (зустріч) вони аналізують свою роботу.

Завдання № 22. Поставте питання до підкреслених слів.

1. У вправі було багато помилوک.
2. Хворим необхідно зробити ін'єкції.
3. Ви можете користуватися таблицями.
4. Декан викликає студенток.
5. Жінкам потрібно дарувати квіти.
6. Це пакет з її речами.
7. У святкові дні на вулицях міста завжди багато людей.
8. Я не чую відповідей.

Завдання № 23. Доповніть речення необхідним за змістом словом.

Поставте його у правильну відмінкову форму.

1. Школярі ходять у ... . 2. Мама любить ... . 3. У ... лежать книжки, папки, журнали. 4. Дайте, будь ласка, 10 ... . 5. У неділю у нас немає ... . 6. Ми виходимо через дві ... .

Слова: копійки, дочки, зупинки, школи, шафи, пари.

Тема 2.

ПРИКМЕТНИК

Відмінювання прикметників чоловічого та середнього роду

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
який? яке?	якого?	якому?	У/в – на якому?	який? яке? якого?	яким?
-ий, -е -ій, -є	-ого -ього	-ому -ьому	-ому (-ім) -ьому (-ім)	-ий, -е/ -ого -ій, -є/ -ього	-им -ім
новий, нове синій, синє	нового синього	новому синьому	на новому на синьому	новий, нове/ нового синій, синє/ синього	новим синім

Чоловічий рід

Н. в. Антон - хороший студент.
Це синій костюм.

Р. в. У хорошого студента є підручник. Там не було синього костюма.

Д. в. Вона допомагає хорошому студенту. Синьому костюму 3 роки.

М. в. На хорошому студентові була гарна сорочка.
Він у синьому костюмі.

З. в. Я бачу хорошого студента.
Він купив синій костюм.

О. в. Я розмовляю з хорошим студентом. Там пакет із синім костюмом.

Середній рід

В аудиторії нове вікно.
Ось домашнє завдання.

Тут немає нового вікна. У тебе немає домашнього завдання.

Новому вікну лише 3 дні.

На новому вікні стоять квіти.
У домашньому завданні немає помилок.

Я бачу нове вікно.
Він виконав домашнє завдання.

Ось автомобіль з новим вікном. Це зошит з домашнім завданням.

Завдання № 1. Прочитайте речення, зверніть увагу на закінчення прикметників. Поставте питання до прикметників.

1. Антон знає нового викладача.
2. Іван читає цікавий журнал.
3. У магазині немає українсько-арабського словника.
4. Я написав листа старшому братові.
5. Ми розмовляли з відомим артистом.
6. Я люблю молочний шоколад.
7. Вони часто гуляють у центральному парку.
8. Олег малює чорним олівцем.
9. Кіт сидить на синьому дивані.
10. Сьогодні гарний осінній день.

Завдання № 2. Дайте відповіді на питання.

1. У якому місті ви живете, у великому чи в маленькому?
2. Про якого брата ви розповідали, про старшого чи молодшого?
3. У якому гуртожитку ви живете, у старому чи в новому?
4. Який університет знаходиться на вулиці Пирогова, медичний чи політехнічний?
5. Якого словника немає у бібліотеці, українського чи арабського?
6. Якого міста ти приїхав, з великого чи маленького?
7. Який підручник ви читаєте, англійський чи український?
8. З яким другом ви гуляєте, з новим чи старим?

Завдання № 3. Поставте прикметники в дужках у правильному відмінку.

1. Цей роман написав (відомий український) письменник. 2. Температуру міряють (ртутний) термометром. 3. Учора ввечері я випадково зустріла (знайомий). 4. Мама купила цей словник (старший) синові. 5. Інна отримала листа від (новий) друга. 6. У кімнаті на (невеликий синій) дивані лежали квіти. 7. Студент не зробив (домашнє) завдання. 8. Він пішов на базар купити два кілограми (теляче) м'яса.

Завдання № 4. Допишіть у речення потрібний прикметник.

1. Вадим забув у кімнаті свій ... зошит. 2. На студентці сьогодні було ... пальто. 3. У центрі міста відкрили ... супермаркет. 4. Я дуже хочу побачити мого ... друга. 5. Іван телефонує своєму ... братові Олегу. 6. У Алли немає ... олівця. 7. Вони їдуть на пари ... трамваєм. 8. Вінниця – ... і ... місто.

Завдання № 5. Побудуйте речення з поданими словосполученнями.

Великий будинок; на письмовому столі; старого комп'ютера; по мобільному телефону; смачний обід; з хорошим знайомим; справжньому другу; нового викладача.

Завдання № 6. Дайте відповіді на питання, використовуючи один із поданих нижче прикметників.

1. Який журнал ви читаєте?
2. Який словник ви купили вчора в магазині?
3. Який фільм ви дивились у суботу?
4. Яке речення ви погано зрозуміли?
5. Яке пальто купила Ганна?
6. Який студент не знає відповіді на питання?
7. Який ноутбук купив собі Еммануель?
8. Яке вікно у вас в аудиторії?

Слова для довідок: довге чорне; новий; старе дерев'яне; цікавий; великий українсько-англійський; смішний американський; останнє; сучасний маленький.

Відмінювання прикметників жіночого роду

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>яка?</i>	<i>якої?</i>	<i>якій?</i>	<i>У/в - на якій?</i>	<i>яку?</i>	<i>якою?</i>
-а -я	-ої -ьої	-ій -ій	-ій -ій	-у -ю	-ою -ьою
нова синя	нової синьої	новій синій	на новій; на синій;	нову синю	новою синьою

Жіночий рід

Н. в. Це <u>гарна</u> дівчина.	Ось <u>синя</u> ручка.
Р. в. У <u>гарної</u> дівчини є брат.	У мене немає <u>синьої</u> ручки.
Д. в. Я купив подарунок <u>гарній</u> дівчині.	<u>Синій</u> ручці два тижні.
М. в. На <u>гарній</u> дівчині сьогодні чудове плаття.	На <u>синій</u> ручці лежить зошит.
З. в. Я бачу <u>гарну</u> дівчину.	Викладач запитує про <u>синю</u> ручку.
О. в. Я вечеряю з <u>гарною</u> дівчиною.	Я пишу <u>синьою</u> ручкою.

Завдання № 7. Прочитайте речення, зверніть увагу на закінчення прикметників. Поставте питання до прикметників.

1. Я люблю слухати українську музику. 2. Вадим купив велику червону машину. 3. У мене немає синьої ручки. 4. Це фотографія відомої артистки. 5. Антон познайомився з індійською студенткою. 6. Мустафа розмовляє з молодшою сестрою. 7. Ми займаємось у невеликій аудиторії. 8. Він купив квіти новій подрузі. 9. Ми часто думаємо про рідну країну. 10. Студент пише у зошиті синьою ручкою.

Завдання № 8. Допишіть закінчення.

1. Як... книгу ви читаете? 2. Про як... дівчину ви говорите? 3. У як... аудиторії буде лекція? 4. У як... кімнату ти йдеш? 5. Як... студентки сьогодні немає на парі? 6. Як... сестрі ти телефонував учора? 7. З як... країни ви приїхали? 8. Як... крейдою пише викладач на дошці?

Завдання № 9. Дайте відповіді на питання.

1. У якій кімнаті ви живете, у великій чи в маленькій?
2. Про яку сестру ви згадуєте, про старшу чи молодшу?
3. Яку музику ви любите, класичну чи сучасну?
4. Яку мову ви вивчаєте, українську чи російську?
5. Якої ручки у вас немає, синьої чи червоної?
6. Якою мовою ви розмовляєте, арабською чи англійською?

Завдання № 10. Замість крапок напишіть слова, які стоять праворуч, потрібній формі.

1. Ми читаємо ... .. У ... .. є багато корисної інформації. Ось ... .. Ми говоримо про	цікава стаття
2. У магазині Олена купила ... .. У нього немає ... .. Мама принесла пакет з ... .. Вона сьогодні у ... .. На вішалці висить	нова синя куртка
3. Вона розмовляє з ... .. Алла – моя ... .. Я телефоную ... .. Я дуже люблю	молодша сестра

Завдання № 11. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Що ви читаете? (свіжа газета)
2. Про що ви читаете? (гарна природа)
3. З ким ви любите відпочивати? (стара подруга)
4. Хто відповідає на питання? (розумна і хороша студентка)
5. Кого ви зустріли в магазині? (знайома дівчина)
6. Кому ви подарували картину? (старша сестра)
7. Звідки ви приїхали? (арабська країна)
8. Куди ви ходили вчора? (цікава екскурсія)

Завдання № 12. Закінчіть речення потрібними за змістом словами.

1. Ми відпочивали в рідній ... .
2. Психологія буде на наступній ... .
3. Діти вивчають англійську ... .
4. Максим познайомився з хорошою ... .
5. Він подарував Ірині нову ... .
6. Це твій зошит з української ...?
7. Аліна буде медичною ... .
8. Я прочитав статтю про відому ... .

Відмінювання прикметників у множині

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>які?</i>	<i>яких?</i>	<i>У/в - на яких?</i>	<i>які?/ яких?</i>	<i>яким?</i>	<i>якими?</i>
-і (н') -і	-их -іх	-их -іх	-і / -их -і / -іх	-им -ім	-ими -іми
нові сині	нових синіх	на нових на синіх	нові / нових сині / синіх	новим синім	новими синіми

Множина

Н. в. Це нові студенти.

Це сині папки.

Р. в. Сьогодні на парі немає нових студентів.

У нас немає синіх папок.

- М. в.** На нових студентах національні костюми. Тести лежать у синіх папках.
З. в. Я знаю нових студентів. Вона купує сині папки.
Д. в. Викладач ставить оцінки новим студентам. Синім папкам 5 років.
О. в. Вона розмовляє з новими студентами. Ось пакет з синіми папками.

Завдання № 13. Прочитайте речення, зверніть увагу на закінчення прикметників. Поставте питання до прикметників.

1. Моя подруга купила нові цікаві книги. 2. Студенти пишуть синіми ручками. 3. На широких вулицях міста ростуть дерева. 4. У кав'ярні я не зустрів старих друзів. 5. Вона правильно відповідає на важкі питання. 6. Ольга часто готує смачні українські страви. 7. Вони розповідають про рідні міста. 8. Ми любимо гуляти тихими вулицями. 9. У магазині вже немає свіжих газет. 10. Він показав свою кімнату новим друзям.

Завдання № 14. Дайте відповіді на питання.

1. Студенти вашої групи приїхали із різних країн?
2. Ви живете у гуртожитку разом з українськими студентами?
3. Ви любите дивитися американські фільми?
4. Ви часто телефонуйте старим друзям?
5. Ви були у вінницьких музеях?
6. Ви любите гуляти центральними вулицями міста?
7. Ви їли українські національні страви?
8. Яких відомих людей України ви знаєте?

Завдання № 15. Допишіть закінчення.

1. Студенти купили книги українськ... письменників. 2. Викладач познайомився з нов... іноземн... студентами. 3. Журналіст написав статтю про відом... артистів. 4. Вони живуть у різн... містах. 5. Ці студенти приїхали із різн... міст. 6. Він часто згадує шкільн... друзів. 7. Я люблю слухати арабськ... пісні. 8. Ми живемо в невелик... кімнатах у гуртожитку № 5.

Завдання № 16. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова праворуч.

1. Хто приїхав із Києва? Кого ви побачили? З ким ви сфотографувались? Про кого ви розмовляєте?		відомі артисти
2. Що ви згадали? Що є у цьому тексті? Чого немає у новому зошиті? Про що ви говорите?		старі слова
3. З ким ви познайомились вчора? Кому ви купили подарунки? Кого ви знаєте? У кого є друзі?		гарні дівчата

Завдання № 17. Доповніть речення потрібними за змістом прикметниками.

1. Студенти познайомились з ... викладачами. 2. У бібліотеці Оля взяла ... підручники. 3. Я часто згадую ... друзів. 4. Він допомагає ... сестрам. 5. У нашій групі навчається 8 ... студентів. 6. Ми любимо їздити на екскурсії в ... міста. 7. Вони слухають ... пісні. 8. Наталка любить відпочивати з ... подругами.

Завдання № 18. Прочитайте речення. Знайдіть у них прикметники та поставте до них питання.

1. Українська мова – це державна мова України. 2. Українську мову, чудову, багату, мелодійну, вивчають у світі. 3. Добре і розумне слово – це одяг твоїх гарних думок. 4. Прислів'я збагачують мову, роблять її цікавою, яскравою. 5. У мові постійно з'являються нові слова й мовні вирази, а старі слова зникають. 6. Слово – справа велика. Словом можна „вбити” людину, а можна й „оживити”.

СТУПЕНІ ПОРІВНЯННЯ ПРИКМЕТНИКІВ:

ПРОСТА ФОРМА

Новий: **нов + іш + ий** → новіший → **най + новіший** → найновіший

Нова: **нов + іш + а** → новіша → **най + новіша** → найновіша

Нове: **нов + іш + е** → новіше → **най + новіше** → найновіше

Нові: **нов + іш + і** → новіші → **най + новіші** → найновіші

Новий фільм – новіший фільм – найновіший фільм;

нова книжка – новіша книжка – найновіша книжка;

нове авто – новіше авто – найновіше авто;

нові ліки – новіші ліки – найновіші ліки.

Дешевий: **дешев + ш + ий** → дешевший → **най + дешевший** → найдешевший

Дешева: **дешев + ш + а** → дешевша → **най + дешевша** → найдешевша

Дешеве: **дешев + ш + е** → дешевше → **най + дешевше** → найдешевше

Дешеві: **дешев + ш + і** → дешевші → **най + дешевші** → найдешевші

Дешевий хліб – дешевший хліб – найдешевший хліб;

дешева сумка – дешевша сумка – найдешевша сумка;

дешеве молоко – дешевше молоко – найдешевше молоко;

дешеві речі – дешевші речі – найдешевші речі.

Перед суфіксом **-ш-** при творенні простих форм порівняння прикметників можуть відбуватися певні зміни в основі слова.

!!! При зміні слова суфікси **-к; -ок; -ек** випадають.

Наприклад: тонкий → тон **к** + ш + ий → тонший
широкий → шир **ок** + ш + ий → ширший
далекий → дал **ек** + ш + ий → дальший

!!! Може відбуватися чергування **г → жч, зьк → жч, с → щ**

Наприклад: дорогий → доро**ж**чий
вузький → ву**ж**чий, низький → низ**ж**чий
високий → ви**щ**ий

!!! Винятки: поганий → гірший → найгірший

гарний, хороший → кращий → найкращий

великий → більший → найбільший

малий → менший → найменший

Завдання № 19. Утворіть від поданих прикметників форми ступенів порівняння.

Зразок: Добрий → добріший → найдобріший

Здоровий, тихий, багатий, старий, гарний, чистий, поганий, рідний, великий, веселий, білий, глибокий.

Завдання № 20. Утворіть і запишіть словосполучення з поданими іменниками.

Зразок: Широкий – коридор, вулиця, столи.

Ширший коридор, ширша вулиця, ширші столи.

1. Холодний – погода, місяць.
2. Дорогий – батон, вода, масло, овочі.
3. Світлий – кімната, костюм, аудиторії.
4. Цікавий – книжка, лекція, завдання.
5. Смачний – торт, морозиво, піца, макарони.

Завдання № 21. Змініть речення за зразком.

Зразок: Біологія – мій улюблений предмет.

Біологія – мій найулюбленіший предмет.

1. Оксана – моя хороша подруга.
2. Київ – гарне місто.
3. Вулиця Пирогова – довга вулиця у місті Вінниці.
4. Дніпро – велика річка України.
5. Улітку в нас будуть складні екзамени.
6. Джулія Робертс – моя улюблена

актриса. 7. Микола Іванович Пирогов – відомий лікар-хірург. 8. Брати Клички – це сильні і сміливі боксери.

Завдання № 22. Визначте початкову форму прикметника, зверніть увагу на рід.

Кращий, глибша, здоровіші, тихіший, солодший, гіркіша, чорніші, дальший, твердіший, гостріші, простіше, швидший, повніша.

Завдання № 23. Читайте і запам'ятовуйте.

В українській мові для порівняння якості предметів разом із формами ступенів порівняння прикметників вживаються прийменники **від, за** або сполучники **як, ніж**.

від + Р. в. (кого? чого?)

за + З. в. (кого? що?)

як, ніж + Н. в. (хто? що?)

Наприклад: Ольга молодша від Максима.

Лікар старший за медсестру.

Вулиця Пирогова довша, ніж вулиця Блока.

Ці підручники кращі, як ті.

Завдання № 24. Розкрийте дужки, вживаючи потрібну форму ступенів порівняння прикметника.

1. Сестра (молода) від брата. 2. Місто зараз (гарне), ніж раніше. 3. Контрольна робота (легка), ніж ми думали. 4. Українська мова (важка) за англійську. 5. Сьогодні погода (погана), як учора. 6. Овочі і фрукти (дешеві) влітку, ніж узимку. 7. Андрій (високий) за Олега. 8. Київ (великий), ніж Вінниця.

Завдання № 25. Із поданими прикметниками складіть речення за зразком.

Зразок: Вищий – Андрій вищий за Сергія.

Сміливіший; нижчий; краща; гірше; солодший; добріший; простіше; уважніша.

Завдання № 26. Запишіть речення, додаючи до прикметників правильне закінчення.

1. Ця аптека більш __, ніж та.
2. Цей президент кращ __, ніж той.
3. Ця ручка світліш __, як та.
4. Це масло дорожч __, ніж те.
5. Ці студенти розумніш __, як ті.
6. Той стілець менш __, ніж цей.

цей – той
ця – та
це – те
ці – ті

7. Та книжка новіш __ , як ця.

8. Те місто старіш __ , ніж це.

Завдання № 27. Складіть речення з поданими словосполученнями.

Найрідніша країна; найновіші ліки; найщасливіший день у житті; краща за всіх; дорожча машина; наймолодший у групі.

Завдання № 28. Прочитайте текст і дайте йому назву. Випишіть із тексту прикметникові форми ступенів порівняння.

У мене є брат Віктор, який, як і я, мріє стати лікарем, але він молодший за мене і ще навчається у школі. Віктору лише 15 років і в класі він наймолодший. Незважаючи на свій вік, він набагато уважніший, стриманіший від мене. Віктор самостійніший, ніж я, бо завжди намагається вирішити свої проблеми сам.

У школі він найкращий учень. Його найулюбленішими предметами є біологія та література. Віктор каже, що вони допомагають пізнати життя з двох сторін: фізичного й морального.

У нашій сім'ї Віктор найменший, але найрозумніший.

Тема № 3.

ЗАЙМЕННИК

Розряди займенників

<i>Особові</i> (хто?)	<i>Присвійні</i> (чий? чия? чие? чий?)	<i>Вказівні</i> (який? яка? яке? які?)
я	мій, моя, моє, мої	цей, ця, це, ці
ти	твій, твоя, твоє, твої	той, та, те, ті
ми	наш, наша, наше, наші	
ви	ваш, ваша, ваше, ваші	
він, воно	його	
вона	її	
вони	їхній, їхня, їхнє, їхні	

Відмінювання особових займенників

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>О. в.</i>
я	мене	мене	мені	на мені	мною
-	себе	себе	собі	на собі	собою
ти	тебе	тебе	тобі	на тобі	тобою
він, воно	його (нього)	його	йому	на ньому	ним
вона	її (неї)	її	їй	на ній	нею
ми	нас	нас	нам	на нас	нами
ви	вас	вас	вам	на вас	вами
вони	їх (них)	їх	їм	на них	ними

Завдання № 1. Прочитайте текст. Зверніть увагу на підкреслені займенники, визначте їх відмінок і поставте до них питання.

Мене звати Ахмед. Я студент-іноземець. Рік тому я приїхав з Іраку в Україну, щоб навчатися тут у медичному університеті. Зараз я студент другого курсу фармацевтичного факультету. Мені 19 років. Зі мною в групі навчаються ще чотири студенти. Вони теж приїхали з Іраку. Нам подобається навчатися і відпочивати разом. Навесні ми любимо їздити на екскурсії до різних міст України. Нам дуже цікаво дізнатися більше про країну, в якій ми навчаємось і будемо жити ще 3 роки.

Завдання № 2. Поставте займенники у потрібній формі.

1. Сьогодні (ми) запізналися на лекцію.
2. Учора ввечері (він) не був удома.
3. Викладач пояснював (вона) нові слова.
4. Я не зміг поговорити з (ти), тому що не бачив (ти).
5. Студенти, які навчаються зі (я), приїхали з різних країн.
6. Сьогодні ми будемо вечеряти у (вони).
7. (Я) давно не бачила (ви).
8. У (вона) немає книжки і зошита.

Завдання № 3. Провідмініайте особові займенники: *я, ти, він, вона, ми, ви, вони.*

1. Вчора мій друг зустрівся з(зі) ....
2. Мати і батько дуже люблять ....
3. Позавчора на ... був гарний одяг.
4. У ... немає грошей.
5. ... приїхав (-ла/-ли) з Іраку.
6. ... 23 роки.

Присвійні займенники

<i>чий?</i>	<i>чия?</i>	<i>чье?</i>	<i>чий?</i>
мій	моя	моє	мої
твій	твоя	твоє	твої
його	його	його	його
її	її	її	її
брат	сестра	місто	друзі
ваш	ваша	ваше	ваші
наш	наша	наше	наші
їхній	їхня	їхнє	їхні

Відмінювання присвійних займенників

	<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>О. в.</i>
Чоловічий рід	<i>чий?</i>	<i>чийого?</i>	<i>чий?/ чийого?</i>	<i>чиєму?</i>	<i>У/в - на чиєму?</i>	<i>чийм?</i>
	мій твій наш ваш їхній	мого твого нашого вашого їхнього	мій/мого твій/твого наш/нашого ваш/вашого їхній/їхнього	моєму твоєму нашому вашому їхньому	на моєму на твоєму на нашому на вашому на їхньому	моїм твоїм нашим вашим їхнім
Жіночий рід	<i>чия?</i>	<i>чиєї?</i>	<i>чию?</i>	<i>чийй?</i>	<i>У/в - на чийй?</i>	<i>чиєю?</i>
	моя твоя наша ваша їхня	моєї твоєї нашої вашої їхньої	мою твою нашу вашу їхню	моїй твоїй нашій вашій їхній	на моїй на твоїй на нашій на вашій на їхній	моєю твоєю нашою вашою їхньою

Середній рід	<i>чиє?</i>	<i>чийого?</i>	<i>чиє?</i>	<i>чиєму?</i>	<i>У/в - на чиєму?</i>	<i>чийм?</i>
	моє твоє наше ваше їхнє	мого твого нашого вашого їхнього	моє твоє наше ваше їхнє	моєму твоєму нашому вашому їхньому	на моєму на твоєму на нашому на вашому на їхньому	моїм твоїм нашим вашим їхнім
Множина	<i>чийі?</i>	<i>чийіх?</i>	<i>чийі?/ чийіх?</i>	<i>чийім?</i>	<i>У/в - на чийіх?</i>	<i>чийіми?</i>
	мої твої наші ваші їхні	моїх твоїх наших ваших їхніх	мої/моїх твої/твоїх наші/наших ваші/ваших їхні/їхніх	моїм твоїм нашим вашим їхнім	на моїх на твоїх на наших на ваших на їхніх	моїми твоїми нашими вашими їхніми

Н. в. Це ваш брат? – Так, це мій брат.

Р. в. У вашої сестри є чоловік? – Так, у моєї сестри є чоловік.

З. в. Ви розповідали про вашого сина? – Так, я розповідала про мого (свого) сина.

Д. в. Скільки років вашій дочці? – Моїй дочці 3 роки.

М. в. У вашому місті є кінотеатри? – Так, у моєму місті 4 кінотеатри.

О. в. Ви часто бачитесь з вашими шкільними друзями? – Ні, з моїми (зі своїми) шкільними друзями я бачусь дуже рідко.

Завдання № 4. Дайте відповіді на питання.

1. Хто це? 2. Кого немає тут? 3. Кому ви телефонуєте? 4. Кого ви запросили в гості? 5. З ким ви зустрічались у кафе? 6. У кого ви були?	мій друг ваша подруга їхні друзі

Завдання № 5. Поставте подані словосполучення у потрібний відмінок.**наш новий декан і наша нова викладачка**

1. Після занять ми довго говорили з ... і ....
2. Вчора у магазині я зустрів ... і ....
3. На екзамені ми відповідаємо ... і ....
4. У ... і ... багато роботи.
5. Наше заняття відвідали ... і ....
6. Студенти розмовляють про ... і ....

Завдання № 6. Поставте займенник у дужках у правильну відмінкову форму.

1. (Моя) сестрі 19 років.
2. Ахмед навчається з (твій) братом в одній групі.
3. Ми слухали (наш) викладача.
4. Бібліотека знаходиться у (ваш) університеті.
5. У (її) сестри немає вільного часу.
6. (Його) підручник лежить на столі.
7. Я купую подарунок (своя) мамі.
8. У (наше) місті живе багато іноземців.

Відмінювання вказівних займенників

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>О. в.</i>
<i>який?</i>	<i>якого?</i>	<i>який?/ якого?</i>	<i>якому?</i>	<i>У/в - на якому?</i>	<i>яким?</i>
цей той	цього того	цей/цього той/того	цьому тому	на цьому на тому	цим тим
<i>яка?</i>	<i>якої?</i>	<i>яку?</i>	<i>якій?</i>	<i>У/в – на якій?</i>	<i>якою?</i>
ця та	цієї (цеї) тієї (тої)	цю ту	цій тій	на цій на тій	цією (цею) тією (тою)
<i>яке?</i>	<i>якого?</i>	<i>яке?</i>	<i>якому?</i>	<i>У/в - на якому?</i>	<i>яким?</i>
це те	цього того	це те	цьому тому	на цьому на тому	цим тим
<i>які?</i>	<i>яких?</i>	<i>які?/ яких?</i>	<i>яким?</i>	<i>У/в - на яких?</i>	<i>якими?</i>
ці ті	цих тих	ці/цих ті/тих	цим тим	на цих на тих	цими тими

Завдання № 7. Поставте займенники **цей, ця, це, ці** у потрібному відмінку.

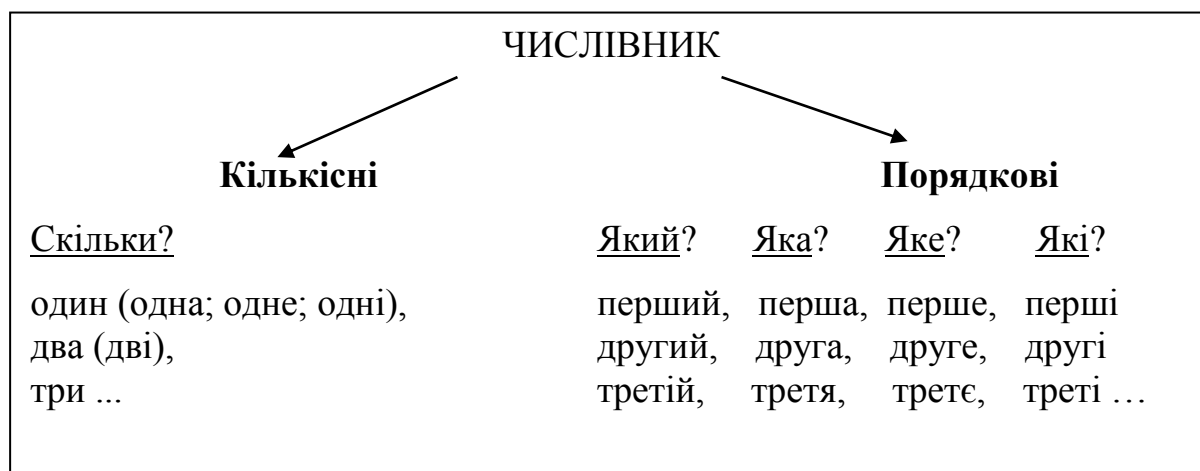
1. Я бачив ... фільм. 2. Я жив з ... студенткою на одному поверсі. 3. Ми знаємо ... хлопців. 4. Вчитель пояснював граматику ... учневі. 5. Декан запросив ... дівчину у кабінет. 6. Студенти живуть у ... гуртожитках. 7. Раніше я вже купував ... молоко. 8. Я ніколи не була на ... морі.

Завдання № 8. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. Які газети ви купили? (ці)
2. Якого студента немає сьогодні на парі? (цей)
3. У якій книжці є важкі таблиці? (та)
4. З якими дівчатами ви розмовляли? (ті)
5. Якого викладача ви не зрозуміли? (той)
6. Яким друзям ви телефонували вчора? (ті)
7. Якого фільму ти не бачив? (цей)
8. Яке завдання ви вже виконували? (це)

Тема № 4.

ЧИСЛІВНИК

Відмінювання кількісних числівників

Питання до кількісних числівників:

Н. в. Скільки?

Р. в. Скількох?

Д. в. Скільком?

З. в. Скільки? або Скількох?

О. в. Скількома?

М. в. У/в – на скількох ?

1. Один, одне, одна

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
один друг одне вікно	одного друга /вікна	одному другу / вікну	(на) одному другові / вікні	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	одним другом /вікном
одна дівчина	одної дівчини	одній дівчині	(на) одній дівчині	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	одною дівчиною

2. Два, дві

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
два друга дві подруги	двох друзів/ подруг	(на) двох друзях/ подругах	двом друзям/ подругам	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	двома друзями/ подругами

3. Три, чотири

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>М. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
три брати	трьох братів	(на) трьох братах	трьом братам	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	трьома братами
чотири сестри	чотирьох сестер	(на) чотирьох сестрах	чотирьом сестрам	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	чотирма сестрами

4. П'ять – десять

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в., Д. в., М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
п'ять друзів	п'яти	друзів (Р) друзям (Д) друзях (М)	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
шість друзів	шести		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
сім друзів	семи		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
вісім друзів	восьми		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
дев'ять друзів	дев'яти		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
десять друзів	десяти		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
			п'ятьма шістьма сімма вісьмомма дев'ятьма десятьма
			друзями

5. У числівниках на -дцять і -десять змінюється тільки друга частина

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в., Д. в., М. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>
чотирнадцять гривень	чотирнадцяти	гривень (Р) гривням (Д) гривнях(М)	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
сімдесят гривень	сімдесяти		<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
			чотирнадцятьма сімдесятма
			гривнями

6. Сорок, дев'яносто, сто

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в., Д. в., М. в., О. в.</i>		<i>З. в.</i>
сорок хвилин	сорока	хвилин (Р)	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
дев'яносто хвилин	дев'яноста	хвилинам (Д)	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>
сто хвилин	ста	хвилинах (М) хвилинами (О)	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>

7. У числівниках на позначення сотень відмінюються обидві частини

<i>Н. в.</i>	<i>Р. в.</i>	<i>Д. в.</i>	<i>З. в.</i>	<i>О. в.</i>	<i>М. в.</i>
триста студентів	трьохсот студентів	трьомстам студентам	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	трьомастами студентами	(на) трьохстах студентах
шістсот студентів	шестисот студентів	шестистам студентам	<i>Н. в.</i> або <i>Р. в.</i>	шестистами студентами	(на) шестистах студентах

Завдання № 1. Прочитайте речення, використовуючи правильний відмінок числівника.

1. У мене є 4 брати і 2 сестри.
2. На лекції немає 3 студентів.
3. Я вечеряю з 3 сусідами.
4. Пара закінчується через 15 хвилин.
5. У 2 аудиторіях працюють студенти.
6. Викладач працює з 7 студентами.
7. Він розповідає про футбольний матч 5 друзям.
8. У вас є 50 копійок?

Завдання № 2. Використайте числівник у потрібній формі.

1. Вересень складається з 30 днів, а серпень з 31 дня.
2. Століття складається зі 100 років.
3. Тиждень складається із 7 днів.
4. Місяць складається із 4 тижнів.
5. Хвилина складається із 60 секунд.
6. Лютий складається із 28 або 29 днів.
7. Рік складається з 12 місяців.
8. Слово „книжка” складається із 6 букв.

Завдання № 3. Дайте відповіді на питання.

1. Скільки студентів у вашій групі?
2. До скількох років ви навчалися у школі?
3. У скількох кімнатах працюють студенти?
4. Зі скількома друзями ви живете в одній кімнаті?
5. Скільки місяців тому ви приїхали в Україну?
6. Зі скількох кімнат складається ваш будинок (квартира)?
7. Скількох студентів зараз немає на парі?

8. Через скільки років ви закінчите університет?
9. Скільки братів і сестер у вас є?
10. Скільки міст в Україні ви бачили?

Порядкові числівники

	<i>який?</i>	<i>яка?</i>	<i>яке?</i>	<i>які?</i>
1	перший	перша	перше	перші
2	другий	друга	друге	другі
3	третій	третья	третє	треті
4	четвертий	четверта	четверте	четверті
5	п'ятий	п'ята	п'яте	п'яті
6	шостий	шоста	шосте	шості
7	сьомий	сьома	сьоме	сьомі
8	восьмий	восьма	восьме	восьмі
9	дев'ятий	дев'ята	дев'яте	дев'яті
10	десятий	десята	десяте	десяті

Відмінювання порядкових числівників

!!! Порядкові числівники змінюються як прикметники

Н. в.	перш <u>ий</u> поверх, перш <u>е</u> місто	перш <u>а</u> кімната	перш <u>і</u> слова
Р. в.	першого поверху/ міста	першої кімнати	перших слів
Д. в.	першому поверху/ місту	першій кімнаті	першим словам
З. в.	Н. в. або Р. в.	першу кімнату	Н. в. або Р. в.
О. в.	першим поверхом/ містом	першою кімнатою	першими словами
М. в.	на першому поверсі/ у першому місті	у першій кімнаті	у перших словах

Н. в.	трет <u>ій</u> поверх, трет <u>є</u> вікно	трет <u>я</u> кімната	трет <u>і</u> групи
Р. в.	третього поверху/ вікна	третьої кімнати	третьох груп
Д. в.	третьому поверху / вікну	третьій кімнаті	третьім групам
З. в.	Н. в. або Р. в.	третью кімнату	Н. в. або Р. в.
О. в.	третьім поверхом/ вікном	третьою кімнатою	третьіми групами
М. в.	на третьому поверсі/ вікні	у третьій кімнаті	у третьох групах

Завдання № 4. Поставте числівник у потрібну відмінкову форму.

1. Ахмед живе на (дев'ятий) поверсі.
2. Студенти складають екзамен у (п'ята) аудиторії.
3. Мій брат навчається на (другий) курсі у (вісімдесят перша) групі.
4. Аптека знаходиться біля (сто сьомий) будинку.
5. Подруга допомагає мені виконати (п'ятнадцята) вправу.

6. Нам дуже важко працювати на (четверті) парах.
7. Я не прочитав (третій) параграфу.
8. Вчора не було (перша) пари.

Завдання № 5. Замініть кількісний числівник порядковим.

Зразок: Це аудиторія № 318.

Студенти займаються в триста вісімнадцятій аудиторії.

1. Це будинок № 17. Ми живемо в ....
2. Це кімната № 29. Моя кімната знаходиться поруч з ....
3. Це кабінет № 33. Лікар вийшов з ...
4. Це гуртожиток № 5. Студенти йдуть у ... .
5. Це контрольна робота № 12. Учні пишуть ....
6. Це білет номер № 20. Ахмед готує питання з ....
7. Це завдання № 8. Ахмед зробив помилки у ....
8. Це палата № 4. Хворий лежить у ....

Завдання № 6. Дайте відповіді на питання.

1. У якому гуртожитку (будинку) ви живете?
2. У якій кімнаті (квартирі) ви живете?
3. На якому поверсі ви живете?
4. У якій аудиторії у вас пара?
5. На якому поверсі ви займаєтесь зараз?
6. На якому поверсі буфет?
7. О котрій годині ви лягаєте спати?
8. О котрій годині ви прокидаєтесь?

Завдання № 7. Замість крапок напишіть слова, що стоять праворуч, у потрібній формі.

1. Марія живе на ... . 2. Над ... знаходиться четвертий. 3. Вони спускаються з ... . 4. Вона йде на ... . 5. Кафедра українознавства знаходиться на		третій поверх
1. Зараз ... . 2. Він прийде на ... . 3. Завтра у нас немає ... . 4. На ... наша група ходила в музей. 5. Студентка Ольга відпросилась з		четверта пара
1. Давайте зустрінемось о ... . 2. Зараз ... дня. 3. Після ... у мене перерва. 4. Він працює до ... . 5. Лікар приймає з		дванадцята година

Питання до дієслова:

Що роблю? *Думаю, знаю, гуляю.*

Що робиш? *Думаєш, знаєш, гуляєш.*

Що робить? *Думає, знає, гуляє.*

Що робимо? *Думаємо, знаємо, гуляємо.*

Що робите? *Думаєте, знаєте, гуляєте.*

Що роблять? *Думають, знають, гуляють.*

Інфінітив (початкова форма дієслова) відповідає на питання **що робити? – що зробити?**

Інфінітив завжди закінчується на **-ти** (*писати – написати, читати – прочитати*).

Якщо у реченні є два дієслова, то друге – завжди інфінітив:
*Я люблю **читати** газети.*

*Марина продовжує **писати** статтю.*

*Я почав **вивчати** німецьку мову.*

*Я закінчив **робити** домашнє завдання.*

В українській мові дієслова:

- змінюються за особами (*я, ти, він, вона, воно, ми, ви, вони*);
- мають час (*теперішній, минулий, майбутній*);
- рід у минулому часі (*чоловічий, жіночий, середній*);
- вид (*доконаний, недоконаний*);
- число (*однина, множина*).

Завдання № 1. Знайдіть у реченнях дієслова та поставте до них питання.

1. Я вивчаю українську мову.
2. Студенти весело розмовляють з друзями.
3. Вони живуть в гарній та чистій кімнаті.
4. Вчора ми були в магазині.
5. Ми любимо відпочивати разом.
6. Я хочу вивчати анатомію.
7. Моя сестра працює в новій лікарні.
8. У Софії багато нових друзів, вона познайомилась з ними в Україні.

Завдання № 2. Складіть речення з дієсловами: навчатись, жити, готувати, відпочивати, бачити, купувати.

Види дієслова

Розрізняють два види дієслова: доконаний і недоконаний.

Недоконаний вид	Незавершена дія (<u>процес</u>)	<i>Що робити?</i>	Писати Думати Читати
Доконаний вид	Завершена дія (<u>результат</u>)	<i>Що зробити?</i>	Написати Придумати Прочитати

Творення видів дієслова

	Недоконаний вид	Доконаний вид
префікс	бачити думати робити вчити писати обідати	по бачити при думати з робити ви вчити на писати по обідати
суфікс	повтор ю вати виріш у вати ум ив ати	повтор ити виріш ити ум ити
наголос	розр і зати	розр і зати
інше слово	брати шукати	в з яти зна й ти
чергування	пропус к ати	пропус т ити

Завдання № 3. Прочитайте дієслова, визначте вид, утворіть видову пару:

Зразок: думати (недоконаний вид) – придумати (доконаний вид)

Бачити, сказати, вирішити, вчити, послухати, погуляти, пропустити, приготувати, відпочивати, робити.

Вживання видів дієслова

Недоконаний вид:

- процес: *Я читаю книгу.*
- у реченнях зі словами *завжди, звичайно (=зазвичай), часто, рідко, інколи, ніколи, увесь день (тиждень, місяць, рік), щодня (щотижня, щомісяця), довго, 2...3 години;*
- після дієслів *продовжувати, закінчувати, починати.*

Доконаний вид:

- результат: *Я прочитав книгу.*
- у реченнях зі словами: *нарешті, раптом (=випадково), відразу (=зразу).*

Завдання № 4. Правильно виберіть вид дієслів. Поясніть.

1. Я довго (робити – зробити) домашнє завдання і нарешті (робити – зробити).
2. За дві години я закінчу (читати – причитати) доповідь.
3. Вчора я гарно (писати – написати) контрольну роботу і отримав п'ятірку.
4. Ми завжди (розуміти – зрозуміти) викладача.
5. Микола рідко (обідати – пообідати) в їдальні.
6. Сашко багато працює та мало (відпочивати – відпочити).
7. Вони розпочали (готувати – приготувати) обід.
8. Я відразу вирішив (дивитись – подивитись) цей фільм.
9. Мій друг любить (гуляти – погуляти) в парку.
10. Я продовжую (вивчати – вивчити) українську мову.

Завдання № 5. Якщо потрібно, виправте помилки у реченнях.

1. Нарешті я побачив твою машину.
2. Я ніколи не пропустив заняття.
3. Ми любимо купити нові речі.
4. Сьогодні хочу відпочиваю в гуртожитку.
5. Нарешті я читав цей підручник.
6. Викладач відразу бачити нового студента.

Завдання № 6. Дайте відповідь на питання.

1. Де ви навчаєтесь?
2. Які предмети ви вивчаєте?
3. Що ви сьогодні приготуєте на обід?
4. Що ви зазвичай готуєте на обід?
5. Що ви прочитали влітку?
6. Які книги ви любите читати?

Завдання № 7. Прочитайте діалог. Поясніть вживання дієслів.

- Привіт, Ізабель!
- Привіт, Ентоні!
- Як справи?
- Погано. Я написав контрольну роботу з мікробіології на двійку.
- Ти не вивчив тему?
- Так, не вивчив. Зазвичай я завжди вчу домашнє завдання, а вчора дуже стомився після тренування та погано підготувався до пари.
- Нічого. Не засмучуйся. Тобі потрібно гарно підготуватись та виправити оцінку.
- На вихідних я обов’язково добре підготуюсь і отримаю гарну оцінку.

Дієвідмінювання

Особа	Група	Закінчення	Приклади дієслів
Я	1 і 2 група	у ю	Пишу, бачу, ходжу, лежу, ріжу, беру, кажу. Роблю, читаю, знаю, готую, навчаюся, дивлюся.
ТИ	1	еш єш	Пишеш, береш, кажеш, ріжеш. Читаєш, знаєш, працюєш, готуєш, навчаєшся.
	2	иш	Робиш, бачиш, ходиш, лежиш, дивишся
ВІН ВОНА ВОНО	1	є/ еть(ся) є/ еть(ся)	Пише, бере, каже, ріже. Читає, знає, працює, готує, навчається.
	2	ить	Робить, бачить, ходить, лежить, дивиться.
МИ	1	ємо ємо	Пишемо, беремо, кажемо, ріжемо. Читаємо, знаємо, працюємо, готуємо, навчаємося.
	2	имо	Робимо, бачимо, ходимо, лежимо, дивимось.
ВИ	1	ете ете	Пишете, берете, кажете, ріжете. Читаєте, знаєте, працюєте, готуєте, навчаєтесь.
	2	ите	Робите, бачите, ходите, лежите, дивитесь.
ВОНИ	1	уть ють	Пишуть, беруть, кажуть, ріжуть. Читають, знають, працюють, готують, навчаються.
	2	ать ять	Лежать, бачать. Роблять, ходять, дивляться.

У деяких дієсловах відбувається чергування приголосних:

г, з → ж: *мог^ти* – *мож^жу*;

к, т → ч: *хот^ти* – *хоч^чу*;

с → ш: *пис^сати* – *пиш^шу*;

д → дж: *ход^дити* – *ход^{дж}у*;

б → бл (п → пл, в → вл, м → мл, ф → фл): *люб^бити* – *люб^{бл}ю, люб^{бл}ять* (я, вони);

ува → у: *гот^уувати* – *гот^уую, сум^уувати* – *сум^уую*.

Завдання № 8. Змініть дієслова за особами.

Любити, вивчати, ходити, малювати, різати, займатися, одягатися, починатися.

Завдання № 9. Замініть інфінітив у дужках правильною формою дієслова.

1. Я (писати) вправу з української мови.
2. Ми завжди (ходити) в цей магазин.
3. Ви любите (читати) газети?
4. Мої друзі (працювати) в Польщі.
5. У неділю моя подруга (займатися) тенісом.
6. Ти завжди (купувати) це молоко.
7. Зараз ми (їхати) на практику.
8. Які предмети ти (вивчати)?
9. Олена та Марина (вміти) (грати) на піаніно.
10. Вони (телефонувати) батькам.

Завдання № 10. Складіть речення.

1. Я, знати, ця, нова, студентка.
2. Ми, хотіти, піти, у, кінотеатр.
3. Іноземці, любити, гуляти, в, парк.
4. Ти, завжди, слухати, ця, музика?
5. Ми, вивчати, українська, мова, анатомія, фізіологія, біологія ...
6. Він, дивитися, новий, український, фільм.
7. Вони, знати, де, навчатися, Ахмед.

Завдання № 11. Дайте відповіді на питання.

1. Де ви навчаєтесь?
2. Що робить ваш друг на вихідних?
3. Як ви витрачаєте свій вільний час?
4. Чим займаються ваші друзі?
5. Де працює ваш батько?
6. Ким ви мрієте працювати?
7. Ви розумієте українську мову?

8. Ваші друзі вивчають іноземну мову?
9. Де навчаються ваші друзі?

Завдання № 12. Змініть текст так, щоб всі дієслова були у першій особі однини (я).

Ми вивчаємо українську

Коли ми приїхали в Україну, ми не могли розмовляти українською. Ми лише знали, що „так” – це «Yes», а „ні” – «No». Ми нічого не розуміли, і тому нам було важко навіть піти в магазин. Тоді ми зрозуміли, що бути гостем країни і не знати її мови дуже важко. Ми вирішили наполегливо вивчати українську мову.

І ось минув один рік. Звичайно ми не вільно розмовляємо українською, однак спілкуємось в магазинах, транспорті, кафе, у нас з'явилося багато українських друзів. Мати українських друзів – це дуже корисно, якщо ти вивчаєш мову. Вони пояснюють нам нові слова, а найголовніше – ми чуємо мову і самі розмовляємо.

Час дієслова

<u>Теперішній час</u>	<u>Минулий час</u>	<u>Майбутній час</u>	
Тільки недоконаний вид	Доконаний і недоконаний вид	Доконаний і недоконаний вид	
<i>Читати</i> + закінч. Я – читаю Ти – читаєш Він, вона, воно – читає Ми – читаємо Ви – читаєте Вони – читають	1) Недокон. вид Він – чита в Вона – чита ла Воно – чита ло Вони – чита ли 2) Докон. вид Він – прочита в Вона – прочита ла Воно – прочита ло Вони – прочита ли	Доконаний вид	Недоконаний вид
		<i>Прочитати</i> + закінч. Я – прочитаю Ти – прочитаєш Він, вона, воно – прочитає Ми – прочитаємо Ви – прочитаєте Вони – прочитають	1) <i>бути</i> + <i>інф.</i> Я – буду читати Ти – будеш читати Він, вона, воно – буде читати Ми – будемо читати Ви – будете читати Вони – будуть читати 2) <i>читати</i> + <i>му,</i> <i>меш, ме, мемо,</i> <i>мете, муть</i> Я – читатим у Ти – читатим еш Він, вона, воно – читатим е Ми – читатим емо Ви – читатим ете Вони – читатим уть

Завдання № 13. Випишіть дієслова. Визначте час дієслів.

1. Я вивчив тему та пішов до товариша. Завтра я теж готуватиму домашнє завдання, а потім буду відпочивати. Я завжди добре готуюсь до уроків.
2. Мої друзі були в кінотеатрі. Там вони бачили іноземних студентів з іншого університету. В п'ятницю я теж піду в кінотеатр.
3. Минулого року ми розпочали навчання в медичному університеті. Зараз ми теж тут навчаємось. Наступного року ми навчатимемось на третьому курсі.

Завдання № 14. Замініть складену форму майбутнього часу на просту.

Зразок: буду любити – любитиму

Будеш навчатись, будемо готувати, будуть купувати, буде знати, буду писати, буду запитувати.

Завдання № 15. Замініть інфінітив у дужках правильною формою дієслова.

1. Раніше Сашко (жити) у Києві, а зараз він (жити) в Луцьку.
2. Іноземні студенти часто (ходити) в музеї, завтра вони теж (піти) в музей.
3. Зараз Марина (писати) лист батькам, вчора вона вже (написати) два листи друзям.
4. Минулого року він (вивчати) російську мову, а цього року (вивчати) українську мову.
5. Тетяна (запросити) Олену в гості.
6. Віктор довго (шукати) свій зошит, але нарешті (знайти) його.

Завдання № 16. Дайте відповіді на питання.

1. Де ви жили минулого року?
2. Де ви будете жити цього року?
3. На якому факультеті ви навчаєтесь?
4. Які предмети ви вивчаєте?
5. Що ви вивчатимете наступного року?
6. Де ви любите відпочивати?
7. Де ви будете відпочивати наступного літа?
8. Ви часто ходите в гості?

Завдання № 17. Закінчіть речення.

1. Коли я закінчу університет, я ... .
2. Коли приїдуть мої батьки, я... .
3. Коли я куплю машину, я ... .
4. Коли у мого друга буде день народження, я... .
5. Коли я знайду хорошу роботу, я ... .
6. Коли я повернуся додому, я ... .

Завдання № 18. Замість крапок вставте дієслово **навчатись** у потрібній формі.

Раніше я ... в школі, потім я ... в економічному університеті. Я завжди мріяв вивчати медицину і тому змінив університет. Зараз я ... в медичному

університеті. Минулого року я ... на першому курсі, а сьогодні я вже другокурсник. Крім того, я хочу ... працювати на комп'ютері. Мені дуже подобається ... Я впевнений, що буду хорошим лікарем.

Завдання № 19. Прочитайте текст. Поставте інфінітив у дужках у правильний час.

Вчора в Омара (бути) вільний день. Зранку він (зробити) домашнє завдання, потім він (відпочивати) з друзями. Омар (дивитися) цікавий фільм та (слухати) музику. Омар (любити, слухати) класичну музику, однак вчора друзі (запропонувати) йому новий альбом сучасного українського гурту «Мандри». Омару дуже сподобалась така музика. Потім друзі (почати) готувати обід. Омар завжди дуже смачно (готувати). Друзі (пообідати) та пішли в парк. Їм дуже (сподобатися) прогулянка. Вони (вирішити) частіше (ходити) в парк.

Способи дієслова

Дійсний спосіб:

- а) теперішній час: мрію, мрієш, мріє, мріємо, мрієте, мріють;
- б) минулий час: мріяв, мріяла, мріяли;
- в) майбутній час: буду мріяти (мріятиму), будеш мріяти (мріятимеш), буде мріяти (мріятиме), будемо мріяти (мріятимемо), будете мріяти (мріятимете), будуть мріяти (мріятимуть).

Умовний спосіб:

! Тільки минулий час:

- він – мріяв **би**, думав **би**, бачив **би**;
- вона – мріяла **б**, думала **б**, бачила **б**;
- вони – мріяли **б**, думали **б**, бачили **б**.

Наказовий спосіб (команда):

- мрій, думай, знай (мріяти + **й** – після голосного)
- ти
- роби, спи (спати, робити + **и** – після приголосного)
- !!! **Винятки:** плач, порадь
- він, вона – **хай**, **нехай** + мріє, думає, робить
- вони – **хай**, **нехай** + мріють, думають, роблять
- ми – мріймо, думаймо (думати + **ймо**), робімо (робити + **імо**)
- ви – мрійте, думайте (мріяти + **йте**), робіть (робити + **іть**)

Завдання № 20. Визначте спосіб дієслів.

1. Я щовечора ходжу в парк. Якби була гарна погода, я пішла б в парк. Ходімо в парк! 2. Максим приготував національну українську страву. Якби у мене був час, я приготувала б національну арабську страву. Приготуймо разом смачний обід! 3. Студенти дуже добре написали контрольну роботу. Якби Омар вивчив тему, він теж написав би контрольну роботу на відмінно.

Завдання № 21. Від поданих дієслів утворіть наказовий спосіб.

Говорити, вивчати, писати, слухати, любити, відпочивати, повторювати, розмовляти.

Завдання № 22. Знайдіть дієслова у наказовій формі.

1. Студентові потрібно читати спеціальну літературу, цікавитись новими напрямками в медицині, відвідувати заняття, ходити в лікарню на практику.
2. Думай, думай! – повторював студент під час екзамену.
3. Якби у мене було багато вільного часу, я ходив би на плавання.
4. Порадьте мені, будь ласка, як вирішити цю проблему.
5. Мій друг любить відпочивати біля річки чи гуляти в лісі.

Завдання № 23. Складіть настанови про те, як студент повинен організувати свій день. Використовуйте наказовий спосіб дієслова.

Наприклад: Гарно готуйся до пар. Читай нову медичну літературу. Ходи на заняття ...

Завдання № 24. Продовжіть речення, використовуючи форми дієслів умовного способу.

1. Якби я був(ла) президентом, я ... .
2. Якби я став(ла) мільйонером, я ... .
3. Якби я був(ла) відомою людиною, я ... .
4. Якби у мене був телевізійний канал, там показували б ... .
5. Якби у мене був магазин, там продавали б ... .
6. Якби я народився (народилася) в іншій країні, це ... .
7. Якби я міг (могла) зараз здійснити чиесь бажання, це ... .
8. Якби зараз хтось здійснив мою мрію, це ... .

Тема № 6.

ПРИСЛІВНИК

Питання до прислівників: *як? коли? куди? де? скільки?*

Прислівники можуть утворюватись:

– від *прикметників* (відповідають на питання *як?*):

Який? Як?

гарний – гарно

малий – мало

дорогий – дорого

холодний – холодно

смішний – смішно

солодкий – солодко

– від *іменників* (відповідають на питання *коли? куди? де?*):

навесні (від „весна”), щоночі (від „ніч”), вранці (від „ранок”), вгору (від „гора”), додому (від „дім”), вдома (від „дім”), посередині (від „середина”)

– від *числівників* (відповідають на питання *як? скільки?*):

по-перше (від „перший”), по-друге (від „другий”), двічі (від „два”).

Завдання № 1. Утворіть прислівники від прикметників.

Швидкий, поганий, довгий, старанний, глибокий, багатий, смачний, простий, високий, низький.

Завдання № 2. Випишіть речення з прислівниками.

1. У кімнату зайшла гарна дівчина.
2. Надворі сьогодні дуже гарно і тепло.
3. Я купив квиток на швидкий поїзд.
4. Машина швидко їхала по дорозі.
5. Щоранку ми йдемо на заняття.
6. Ранок – це чудовий час для занять.
7. Новий студент читав дуже тихо.
8. Під час тихої години в лікарні не можна відвідувати пацієнтів.

Завдання № 3. Прочитайте текст. Знайдіть прислівники. Скажіть, від яких частин мови вони утворені.

Сільський лікар

Ігор Петрович працює в сільській лікарні. Це він дуже добре організував роботу в новій лікарні.

Звісно, ще є багато проблем: по-перше – це транспорт, по-друге – апаратура, по-третє – ліки. Але Ігор Петрович знає, якщо багато працювати, то обов'язково все буде гаразд.

Минуло чотири роки. І за цей час там багато змінилось: в лікарні є новий рентгенівський кабінет, сучасний томограф та багато іншої апаратури. Однак досі там немає автомобіля і тому Ігор Петрович щодня пішки обходить своїх пацієнтів.

За добру і відповідальну працю лікаря поважають і люблять жителі села.

Завдання № 4. Виконайте вправу за зразком.

Зразок: Вона – моя ... подруга.

Гуртожиток знаходиться ... до університету. (близько, близька)

Вона – моя близька подруга.

Гуртожиток знаходиться близько до університету.

1. Ця студентка пише ... . Це ... відповідь. (правильно, правильна)
2. Ми ще ... говоримо українською. Він завжди відповідає ... . Він ... студент. (погано, поганий)
3. Це дуже ... завдання. Він ... вирішив свої проблеми. (легко, легке)
4. Вони знають англійську мову ... . Віктор - ... людина. (добре, добра)
5. Я читаю ... журнал. Цей автор пише ... . (цікаво, цікавий)
6. Сьогодні ... погода. Мені ... . (холодно, холодна)

<u>Прислівники часу</u> <i>Коли?</i>	<u>Прислівники місця</u>	
1) вчора – сьогодні – завтра	<i>Де?</i>	<i>Куди?</i>
2) раніше – зараз – потім (пізніше)	ліворуч	вперед – назад
3) щодня, ввечері, взимку...	праворуч	вгору – вниз
	посередині	прямо
	зверху – знизу	додому
	вдома	

Завдання № 5. Знайдіть у реченнях прислівники часу або місця, поставте до них питання.

1. Його кімната праворуч. 2. Посередині коридору стоять студенти. 3. Я іду прямо. 4. Іноземці їздять додому не часто. 5. Майже щодня ми ходимо в університет. 6. Підніміть руки вгору! 7. Зараз усі на парі. 8. Раніше вона жила в Камеруні.

Тема № 7.

ПРИЙМЕННИК

1. Прийменники, що виражають просторові відношення

Родовий в. <i>(Кого? Чого? Звідки? Куди? Де?)</i>	Знахідний в. <i>(Кого? Що? Куди? Де?)</i>	Орудний в. <i>(Ким? Чим? Де?)</i>	Місцевий в. <i>(На кому? На чому? Де?)</i>
у (в) <i>(у кого?/де?)</i> у друга	у (в) – на <i>(куди?)</i> у магазин на пару	під під столом	у (в) – на <i>(де?)</i> у столі – на столі у магазині на парі
до до друга до магазину	через через дорогу	над над головою	
від від друга		перед перед столом	по по вулиці
з (із) з магазину		за за столом	
біля біля столу		між між столами	
навпроти навпроти вікна			
навколо навколо машини			
посеред посеред кімнати			

Завдання № 1. Поставте питання до виділених частин у реченні.

1. Квіти стоять *на столі*. 2. Вона поклала книги *у стіл*. 3. Завтра ми поїдемо *на екскурсію у Львів*. 4. Віктор пішов *до брата*. 5. Зараз він *у брата*. 6. Він повернеться *від брата* ввечері. 7. Викладачі працюють *в університеті*. 8. Вона пізно приходить *з роботи*. 9. Марія приїхала *з Німеччини*. 10. Вікторія дуже поспішає *до університету*.

Завдання № 2. Вставте в речення потрібний прийменник: **на, під, біля, перед, між, за, по, у.**

1. ... столами стоять стільці. 2. Кіт сидить ... ліжком. 3. Чекайте ... дверима. 4. ... мого ліжка стоїть стіл. 5. ... столі є комп'ютер. 6. Він зупинився ... аптекою. 7. Раніше він працював ... магазині. 8. Трамвай їде ... вулиці Пирогова.

Завдання № 3. Вставте в речення потрібний прийменник: **навпроти, навколо, посеред, через, над, в.**

1. Люди переходять річку ... міст. 2. Вона стояла ... вікна. 3. Кімната № 404 знаходиться ... кімнатою № 304. 4. ... викладача стояло багато студентів. 5. ... моєї кімнати лежить великий зелений килим. 6. Сидіть ... аудиторії!

Завдання № 4. Використовуючи прийменник з протилежним значенням, змініть речення.

Зразок: Він їде в магазин. – Він їде з магазину.

1. Тамара їде на роботу. 2. Я йду до подруги. 3. Книга лежить під столом. 4. Віктор вийшов із банку. 5. Студент прийшов у гуртожиток. 6. Зараз вона повертається від сестри. 7. Ми поспішаємо на пару. 8. Зайдіть до аудиторії!

Завдання № 5. Поставте слова з дужок у потрібному відмінку.

1. Біля (гуртожиток) знаходиться великий супермаркет. 2. Друзі ідуть гуляти в (парк). 3. У (Оля) в (квартира) багато кімнат. 4. У (кімната) під (стіл) сидить собака. 5. Я сиджу навпроти (дошка). 6. Над (шафа) висить картина. 7. Вчора до (я) приходила подруга. 8. Улітку ми любимо їздити на (море). 9. Зараз вони заходять до (аудиторія). 10. Навпроти (ти) сидить Андрій.

Завдання № 6. Визначте відмінок підкреслених слів та поставте до них питання. Зверніть увагу на вживання прийменників.

1. Між цими будинками є перукарня. 2. Книжки лежать на столі. 3. Діти ходять до школи. 4. «Перед нами дуже цікава картина», - сказала викладач. 5. Студенти беруть підручники в бібліотеці. 6. У кав'ярні за столом сиділи Оксана та Наталя. 7. Посеред коридору стояло багато студентів. 8. Бабуся переходить дорогу через перехід. 9. Вона повертається від подруги. 10. Він щойно вийшов із гуртожитку.

2. Прийменники, що виражають часові відношення

Родовий в. (Коли?)	Знахідний в. (Коли?)	Орудний в. (Коли?)	Місцевий в. (Коли? О котрій годині?)
до до перерви під час під час перерви після після пари протягом протягом року з ... до ... з дев'ятої до десятої години	за за дві години через через тиждень у(в) у вівторок	перед перед парою	у(в) у травні на на першому курсі о о другій годині

Завдання № 7. Вставте в речення потрібний прийменник: **до, під час, після, протягом, перед, з ... до**

1. Він працює ... ранку ... вечора. 2. ... початком пари усі студенти сиділи в аудиторії. 3. ... лекції ми пішли додому. 4. ... перерви я розмовляв по телефону. 5. ... кінця пари залишилось 5 хвилин. 6. ... місяця Алі та Ахмед відвідували усі заняття.

Завдання № 8. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках.

1. О котрій годині починається перша пара? (8:45)
2. О котрій годині починається друга пара? (10:55)
3. О котрій годині закінчується третя пара? (14:45)
4. О котрій годині закінчується четверта пара? (16:55)
5. О котрій годині ви прокидаєтесь? (7:20)
6. О котрій годині ви лягаєте спати? (23:00)
7. О котрій годині починаються новини? (21:00)
8. О котрій годині ви обідаєте? (15:00)

Завдання № 9. Дайте відповіді на питання, використовуючи слова в дужках та необхідний прийменник.

1. Коли в Ольги Миколаївни день народження? (травень)
2. Коли у вас буде контрольна робота? (вівторок)
3. Коли у вас була остання лекція? (п'ятниця)
4. Коли ви приїхали в Україну? (вересень)
5. Коли ви почали вивчати фізіологію? (другий курс)

6. Коли вона йде в кінотеатр? (середа)
7. Коли студенти їздили на екскурсію? (листопад)
8. Коли вони познайомилися? (третій курс)

Завдання № 10. Поставте слова з дужок у потрібному відмінку.

1. Після (навчання) студенти йдуть гуляти в (парк). 2. Через (три тижні) я поїду в гості до (подруга). 3. О (восьма година) я іду в (університет). 4. За (місяць) у нас канікули. 5. З (шоста) до (сьома година) я був на тренуванні. 6. Під час (перерва) ми ходимо у (буфет). 7. Фільм розпочнеться за (година). 8. Протягом (рік) він не ходив на (заняття).

Завдання № 11. Дайте відповіді на питання, використавши прийменник **через** або **за**.

1. Коли ви закінчите навчання в університеті?
2. Коли ви будете робити домашнє завдання?
3. Коли ви підете в магазин?
4. Коли ви будете вечеряти?
5. Коли ви поїдете додому?
6. Коли буде перерва?

Завдання № 12. Доберіть синоніми до часових прийменників **до**, **під час** та антонім до прийменника **до**. Складіть з усіма цими прийменниками речення.

3. Прийменники, що виражають якісні та цільові відношення

Родовий в. (Кого? Чого?)	Знахідний в. (Кого? Що?)	Орудний в. (Ким? Чим?)	Місцевий в. (По) чому?)
без без цукру без подруги	про про Україну про батька	з з цукром з подругою	по по телевізору по телефону
з зошит з фізики пара з анатомії			
для для друга для роботи		за за зошитом за мамою	

Завдання № 13. Запишіть, розкриваючи дужки. Визначте відмінок іменників.

Пити чай з (молоко), думати про (батьки), піти за (книжка) у бібліотеку, дивитися фільм по (телевізор), купити ліки для (дитина), лекція з (історія), він прийшов без (подруга), читати про (батьківщина), морозиво без (шоколад), обід для (друзі), часто розмовляти по (телефон), сумувати за (мама), зошит з (українська мова), їсти картоплю з (м'ясо і салат) .

Завдання № 14. Складіть словосполучення з поданими словами.

Писати про ..., урок з ..., згадувати про ..., подарунок для ..., піти в аптеку за ..., каву з ..., чай без ..., говорити по ..., читати про ..., сумувати за ..., гуляти з ..., підручник з ..., малювати для..., жити без ..., думати про ... .

Завдання № 15. Вставте в речення потрібний прийменник:

про, по, за, з, без, для

1. Марія пішла в магазин ... продуктами. 2. Тато ... сином розмовляють ... телефону. 3. Ахмед любить каву ... цукру. 4. Він думає ... свою сім'ю. 5. Зараз у групі 82 пара ... анатомії. 6. Я зробила це ... тебе.

Завдання № 16. Поставте питання до підкреслених частин у реченні.

1. Алі читає текст про Україну. 2. Інна думає про доньку. 3. Викладач перевіряє завдання з хімії. 4. Учора ввечері він гуляв з Мариною. 5. Ганна завжди п'є чай без цукру. 6. Я готую вечерю для друзів. 7. Алла пішла на базар за фруктами. 8. Вони прийшли у гості без дітей.

Завдання № 17. Дайте відповіді на питання.

1. За ким ви сумуєте в Україні?
2. Про кого і про що ви думаєте зараз?
3. Які лекції ви любите відвідувати?
4. Який зошит і підручник лежить на вашому столі?
5. З ким ви часто гуляєте?
6. З ким ви любите відпочивати?
7. Ви любите каву з молоком? А чай з лимоном?
8. На якій парі ви зараз?
9. Ви навчаєтесь в університеті для себе чи для батьків?

Завдання № 18. Запишіть, розкриваючи дужки. Поясніть і запам'ятайте українські народні прислів'я.

1. Язик до (Київ) доведе.
2. Він із (вода) сухим вийде.
3. Від (ненависть) до (кохання) один крок.
4. Наука в (ліс) не веде, а з (ліс) виводить.
5. Землі не чує під (себе).
6. З (хто) поведешся, від того й наберешся.
7. Світ не без (добрі люди).
8. На (красива жінка) гарно дивитися, а з розумною гарно жити.
9. Від (малі діти) болить голова, а від (великі) - серце.

Підписано до друку „_____” _____ 2011 р. Зак. №
Формат 60x90 1/16 Умов. друк. арк. 1,3. Папір офсетний
Тираж 100 прим.

Вінниця. Друкарня ВНМУ ім. М.І.Пирогова, Пирогова, 56

